

Усенгазиева Г.С., Чоров М.Ж., Акжолтоева Р.

**ЖОЖДОРДО «ЭКОЛОГИЯ» ДИСЦИПЛИНАСЫН ОКУТУУДА СТУДЕНТТЕРДИН
ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТЕРИН УЮШТУРУУ**

Усенгазиева Г.С., Чоров М.Ж., Акжолтоева Р.

**ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ В ВУЗЕ ПРИ
ОБУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «ЭКОЛОГИЯ»**

G.S. Usengazieva, M.Z. Chorov, R. Akzholtoeva

**ORGANIZATION OF THE INDEPENDENT WORK OF STUDENTS IN HIGHER
EDUCATION IN TRAINING DISCIPLINE «ECOLOGY»**

УДК: 378.147.88:574

Бул макалада авторлор учурдун талабына ылайык жогорку окуу жайлардагы студенттердин өз алдынча иштерди аткаруудагы көйгөйлөрү жана аларды чечүүнүн жолдору берилген. Жогорку окуу жайынын ар кандай багыттарда окуган студенттерди окутуу процессинде, анын ичинде “Экология” дисциплинасын окутууда студенттердин өз алдынча иштерди уюштуруу маселелери чагылдырылган.

Негизги сөздөр: *экология, багыт, жогорку окуу жай, өз алдынча иштер, окутуу, усул, бакалавр, экологиялык маданият, концепция.*

В этой статье рассматриваются проблемы самостоятельной работы студентов в вузе и пути их решения. Процесс обучения дисциплины “Экология” в разных направлениях данного вуза соответствует современным требованиям организации самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: *экология, направление, высшее учебное заведение, самостоятельная работа, обучение, метод, бакалавр, экологическая культура, концепция.*

This article examines the problems of independent work of students in the university and ways to solve them. The process of teaching the discipline "Ecology" in different directions of this university corresponds to the modern requirements of organizing independent work of students.

Key words: *ecology, direction, higher education institution, independent work, training, method, bachelor, ecological culture, concept.*

Азыркы күндө бакалаврларды даярдоодо студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу – окуу процессине коюлуучу негизги талаптардын бири болуп саналат.

Учурдун талабына ылайык окутуу процессинде студенттерди өз алдынча билим алууга, китептер менен өз алдынча иштөө көндүмдөрүнө ээ болууга, өз алдынча ой жүгүртүүсүн өстүрүүгө, өзүнүн жеке көз карашын коргоого, пикирин ачык айкын айтууга жана адабият булактарын пайдаланууга үйрөтүү – өзгөчө актуалдуу маселелердин бири.

Студенттердин өз алдынча иштөө процесси анын иш-аракеттеринин натыйжасында алган билимдерин бекемдейт жана аны коругундулоого жардам берет. Студенттер менен өз алдынча иш алып баруунун мааниси улам жогорулап, ал атайын пландалып, формага жана методдордо ээ болууда, окуу пландарында каралып, белгилүү убакытта техникалык ресурстардын жардамы менен өтүлүп келет. Өз алдынча иштөөнүн

баалуулугу жана андагы маселелердин келип чыгышы менен бара-бара окуу процессиндеги уюштуруу иши окуу формасынын белгилүү бир бөлүгү экендиги далилденди.

Көпчүлүк учурда студенттер илимий булактар менен иштөөдө, өзүнүн ойлорун так жана ачык айтып бере албагандыгы, тапшыруу мөөнөтүндөгү убакытты туура пайдалануусу, өзүнүн акыл-эсинин жана физиологиялык мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу зарылдыгынын келип чыгышы студенттер үчүн эң негизги кыйынчылыктардын бири болуп саналат. Өзгөчө баса белгилеп кетүүчү жагдайлар, биринчи курстун студенттери жаңы окуу формасына, б.а. өз алдынча иштерди тапшыруусунда студенттердин адаптациялануусуна али да убакыт талап кылынгандыгы байкалат.

Студенттердин өз алдынча иштерин уюштурууда алган билимдерин толуктоо максатында өз алдынча иштөөгө, ой жүгүртүүгө жана маалыматтык тапшырмаларды аткарууга багыттоо керек.

Студенттердин өз алдынча иштерин туура уюштуруу аларды алган билимдерин өздөштүрүүсүнө, акыл-эстүүлүккө жана көндүмдөргө ээ болууга, студенттердин изденүү – таанып билүү иш-аракеттерине, өз алдынчалуулукка калыптандырууга, чыгармачылык изденүүсүнө, кызыгуусуна жана кыйынчылыктарды жене билүүсүнө жардам берет.

Учурдагы коомдун актуалдуу милдеттеринин бири болуп экологиялык маданияты калыптанган инсанды даярдоодо адамдын айлана-чөйрөгө жасаган мамилеси өтө кеңири масштабда жайылтылуу менен бул маселе курч коюлууда.

Андыктан, коомубуз компетенттүү, экологиялык көйгөйлөрдү чечүүдө экологиялык жактан сабаттуу муунду даярдашы керек. Экологиялык билим берүүнүн бардык баскычтарынын системасынын негизги максаты - экологиялык маданиятты калыптандыруу болуп эсептелет. Экологиялык билим берүү Кыргыз Республикасынын экологиялык коопсуздук концепциясынын 4.10 пунктунда каралып, экологиялык жактан агартуу үчүн нормативдик-мыйзамдык практикалык база түзүлгөн. Үзгүлтүксүз экологиялык билим берүү концепциясында ар кандай формадагы программалар, тиешелүү документтер кабыл алынган. Ошого ылайык экологиялык билим берүү бала бакчаларда, мектептерде, колледждерде, орто кесиптик

билим берүү мекемелеринде, жогорку окуу жайларда, квалификацияны жогорулатууда баскычтуу система түрүндө ишке ашырылат.

“Экология” дисциплинасын окутууда студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу бири-бири менен байланышта болгон төмөнкү формалар аркылуу өткөрүлөт:

1. Аудиториядан сырткары (адабият булактары менен иштөө, рефераттарды жазуу жана докладдарды даярдоо; ар түрдүү схемаларды түзүү; графикалык иштерди аткаруу; эсептерди жүргүзүү ж.б.);

2. Аудиториялык - өз алдынча иштерди аткарууда окутуучунун жетекчилиги менен практикалык, семинардык сабактарды жана лабораториялык иштерди аткаруу;

3. Чыгармачылык, анын ичинде илимий-изилдөө иштерди (чыгармачылык менен тапшырмаларды аткаруу, илимий-практикалык конференцияларга, олимпиадаларга даярдануу ж.б.) аткаруу.

Бүгүнкү күндө жогорку окуу жайларда Мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык окуу планы боюнча бакалаврды, ар кандай профилдерди даярдоодо Б.2. Математикалык жана табигый-илимий билим берүү циклинде “Экология” дисциплинасы 1-курстун 1-семестринде (2 кредит; 60 саат: анын ичинен 30 саат - аудиториялык саат, 30 саат студенттердин өз алдынча иши) окутулат.

“Табигый-илимий билим берүү”, “Филологиялык билим берүү”, “Лингвистика” жана “Социалдык-экономикалык билим берүү” багыттарында “Экология” дисциплинасын окутууда студенттердин өз алдынча иштерин уюштурууда, жогоруда айтылгандай, өз алдынча иштерди аткарууда алардын чыгармачылык менен изденүүсү талап кылынат. Өз алдынча иштердин темалары алдын-ала берилип, алар менен иштөө окутуучу менен студенттин ортосунда тыгыз байланышта семестр ичи жүргүзүлөт. Мындан сырткары, студенттердин өз алдынча иштеринин дагы бир формасы катары окуу-чыгармачылык долбоорлор менен иштей билүүсү да кирет.

Студенттердин өз алдынча иштерин уюштурууда окутуунун ар кандай методдору, формалары жана каражаттары колдонулат.

Мисал катары алсак, багыттарына жараша тапшырма берилип, өзү жашаган аймактагы регионалдуу экологиялык маселелерди ачып берүү жана изденүү максатында Кыргызстандын өзгөчө коргоого алынган аймактарынын түрлөрүн аныктоо: коруктарды, заказниктерди, питомниктерди, жаратылыш эстеликтерин, жаратылыш парктарын жана Кыргыз Республикасынын Кызыл Китебине киргизилген өсүмдүктөрдүн жана жаныбарлардын түрлөрү менен таанышуу, биоценозуна, экосистемасына байкоо жүргүзүү.

Өз алдынча иштерди аткарууда студенттердин жоопкерчилигин арттыруу максатында дисциплина боюнча жекече план ар бир студентке таратылып берилет жана толтурулат (1-тиркеме). Студенттин өз алдынча иштерин баалоодо 100 баллдык система колдонулат.

Студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу эң негизги билим берүүдөгү компетенттүү модель катары каралып, үзгүлтүксүз билим берүүнү мотивациялап, жалпы маданий жана профессионалдык компетенцияларды камтып, ийгиликтүү эмгек жолуна жана өзүнүн жашоосун пландоодо ресурс катары пайдалана алат.

Адабияттар:

1. Балакирева Э.В., Богданова Р.У., Даутова О.Б., Даргевичене Л.И., Пискунова Е.В., Тряпицына А.П. Организация самостоятельной работы студентов по педагогическим дисциплинам: Учебно-методическое пособие для преподавателей высшей школы. Часть I. / Под редакцией профессора, члена-корр. РАО А.П. Тряпицыной. - СПб., 2008.
2. Закон «Об охране окружающей среды» от 16 июня 1999 г. //Нормативные Акты Кыргызской Республики. - 1999. - С.15-19.
3. Концепция непрерывного экологического образования Кыргызской Республики / Фонд “Сорос-Кыргызстан”. - Бишкек, 2003. - 60 с.

Рецензент: д.пед.н., профессор Чалданбаева А.К.